

Per 211/1908

10002709, 15

IZDAVATELNA DRUŠTVA

Štev. 16.

GORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje **Dominko Viljem**, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.

Izdaja »Goriško kmetijsko društvo« v Gorici — Korenski trg št. 2. List izhaja v začetku in v polovici vsakega meseca ter stane 3 K na leto. Udje »Goriškega kmetijskega društva« dobivajo list brezplačno.

L. Štolfa

cvetličar v Gorici, sedaj v novi trgovini v hiši g. Seculina Corso Gius. Verdi št. 39 nasproti Medvedu priporoča svojo bogato zalogo raznega **semena** za vrte polja in travnike, kakor tudi razno grmičje za oplešavanje domov, veliko izbero vrtnic itd Nadalje se priporoča za izdelovanje svežih šopkov in vencev za vse slučaje

Anton Kuštrin v Gorici, (v lastni hiši) Gosposka ulica št. 25, priporoča svojo veliko trgovino jedilnega blaga po najnižjih cenah. Postrežba točna. Pošilja po železnici in pošti po naročilih. Za naročila iz dešele zadostuje dopisnica.

M. Poveraj v Gorici na Travniku priporoča svojo izborno trgovino.

Knjigoveznica Ivana Bednarika se je preselila v ulico della Croce št. 6, (nasproti „Šolskemu Domu“.)

Ivan Kravos Gorica na Kornu. Priporoča svojo sedlarske izdelke za lahko ali pa težko vožnjo.

Denar prihrani

kdor kupi izdelovljeno pohištvo pri

ANTON BREŠČAK

Gorica, Gosposka ulica št. 14

Via Signori lastna hiša kateri ima v zalogi najboljšo izbero **pohištva vseh slogov**, za vsaki stan, priprostega in najfinerejega izdelka. Različno pohištvo iz železa, podobe na šipe in platno, ogledala, žime in platno.

Lastna delavnica za tapecirano pohištvo.

Cene brez konkurence.

Daje se tudi na obroke.

Goriško kmetijsko

Korenjski trg,

ima v svoji zalogi in razprodaja
potrebščine

Žveplo ventilirano $80/85$ fino vrečah od 50
kg po 18 K q;

Žveplo I. vrste $60/56$ fino vrečah od 50 kg
po 15 K q;

Modro galico po 63 vin. kg;

„Dendrin“ za pokončevanje mrčesov, po
60 vin. kg;

Kalijevo sol $40^{0}/_{6}$; Čilski soliter po 32 K q;

Klajno vapno po 28 vin. kg, cela vreča 50
kg po 24 vin. kg;

Fattingerjevo mesno pičo za perotino 1
kg 42 vin.;

Petrina v posodah po kg $6\frac{1}{4}$ in $12\frac{1}{2}$ cena
kg po 40 vin. K tej spadajoči papir kg
80 vin.

Otrobi sredne I. vrste vreča 8 K in po
5 K 30 vin.; Posenke (noli) I. vrste vreča
6 K 50 vin.;

**Društvo naročuje nadalje vse
po najnižjih**

društvo v Gorici

Attemsova palača

svojim članom sledeče kmetijske
in gnojila:

Fattingerjevo mesno pičo za piščance 1
kg 42 vin.;

Fattingerjevo krvno pičo Luhulus 1 kg 24 vin.

Vrelne pilke 1 K 10 vin.;

Vinski zakoni 10 vin.;

Rafijo za vezanje po 1 K kg;

Škropilnice za trte in za drevje, žveplalnike;

Ročne okopalnike za okopavati, pleti, gra-
biti, sejati, osipavati itd od K 13-50 do
K 72;

Okopalnike za polje za enega konja po-
sebno pripravne za razna dela po 65-50 K;

Železne in lesene pluge za polje in vino-
grade od 118 K naprej;

Travniške brane od 70 K do 80 K;

Trosilne torbe za umetna gnojila, razpršil-
nike za gnojnico in sesalke za gnojnico.

**druge kmetijske potrebščine
cenah.**

Umetne ognje,

kakor: rakete, bengalične luči, rimske sveče, kolesa tudi po posebnih načrtih izdeluje tvrdka

Ferd. Makuc

tovarna umetnih ognjev
Gorica.

Povsod koder je prepovedano v resnici nevarno streljanje z železnimi možnarji se danes rabijo **papirnat** **topiči** in sicer zato ker so oblastva dovolila vporabo teh, ker je spoznala da niso nevarni.

Zvedel sem da je na Kranjskem razširjeno mnenje da je vsako streljanje prepovedano. To pa je napačno. Prepovedano je samo streljanje z železnimi možnarji. Priporočam toraj slav. županstvom in cerkvenim predstojnikom, da ob raznih slavnostih streljajo edino le z **papirnatimi topiči**, katere razpošiljam v zabojih, po: **50 komadov, za 20 kron, 100 komadov za 40 kron.**

Fichtenin Agra

najpripravnjše, najcenejše in najboljše sredstvo za popolno uničenje listnih uši, krvavih uši, kaparjev, poljskih bolh, gosenic, paljkov itd. na sadnem drevju, lepotičnih rastlinah in v vrtih. — Popolnoma brez strupa, toraj popolnoma neškodljivo za cvetje, listje in sadje.

Lahko raztoplivo ter pripravno za škropljenje in mazanje
1 škatla 1 kg po kron 3 zadostuje za 100 litrov vode.

Zastopstvo za Primorsko:

Huber & Comp, Trst, via S. Apolinare št. 4
Anton Scacoz Trst, via Campanile št. 19. ○ ○

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.

Izdaja „*Goriško kmetijsko društvo*“.

Štev. 16.

V Gorici, dne 19. oktobra 1908.

Tečaj IV.

Plevel na travnikih.

Marsikteri kmetovalec si misli, da je že dovolj storil za zatiranje plevela, ako je oplel njive, vrt, in vinograd. Plevel travnika marsikateremu niti na misel ne pride. Kakor ne sme na polju in drugi obdelani zemlji rasti drugo, nego kar je bilo vsejano ali posajeno, prav tako ne sme rasti tudi na travniku drugo, nego trava in zelišča, ki dajejo okusno in tečno krmo. Vse druge rastline, ki ovirajo krmske rastline v rasti, jih duše ali celo živali zastrupljajo, je treba s travnika stregiti. Ako to opustimo, bo krme le malo in še ta bo slaba.

Pogostoma se celo krtin ne razkopava in če se tudi, izvrši se to le površno. Da celo kamenja se po travnikih vselej ne pograbi. Za tako delo si privošči malokdo kaj časa v misli, da to ni potrebno. In vendar ni temu tako. Skušnje so pokazale, da se s pokončevanjem plevela na travnikih ne le več pridela, ampak celo dvakrat toliko in da je tudi krma tečnejša. Trud in delo toraj nista zastonj.

Najbolj škoduje travnikom mah. Kjer pokriva zemljo mah tam ni trave; razun tega odteguje mah zemlji vlago. Na z mahom obraščenim travniku je zemlja mrzla in vlažna, ker se mah vode napije in se na to zlepa ne posuši. Mah tudi zadržuje mokroto. Kako nevaren je mah za travnike, nas pouči sledeči poskus: 700 gramov suhega mahu popije 3300 gr. vode, na travniku celo 5500 gramov. Ta se posuši potem zelo počasi. Ako se mah odstrani s travnika, poveča se tudi hlapenje vode za 200 do 300 odstotkov. Preračunilo se je, da se je z odstranitvijo 1 kg mahu s senožeti, rešilo priližno 25 kg krme. Iz prej navedenega je dovolj jasno, zakaj naj se mah s travnikov odpravi.

Najboljše sredstvo za pokončevanje mahu je dobra travniška brana in gnojenje travnikov. Z brano naj se travnik prav močno povleče ali takorekoč zazmesari. Čimbolj je travnik razmesarjen, tem bolje je; če le nekako površno povlečemo, ne dosežemo namena. Če močno povlečemo, izpulimo ne le mah, ampak tudi drug plevel in h koreninam dospe svetloba in zrak. Trava prične živahno in krepko rasti in grmi se skošatijo. Z brano naj se povleče jeseni ali pa še le spomladi, ko se je travnik zadostno osušil. Nikar ne misliti, da kjer raste mah, tam zraste tudi veliko sena, ne, ampak ravno narobe.

Ko se je travnik z brano razmesarilo, naj se tudi pognoji. Nekedaj se je gnojilo travnike s kompostom, ker pa tega pogostoma primanjkuje ali pa so stroški za dovažanje preveliki, gnoji naj se s Tomasovo žlindro in kajnitom. Gnojilo naj se raztrosi še le potem, ko se je z brano povleklo in sicer bodisi jeseni ali pa zgodaj spomladi. Če je trava prerodka, naj se po brananju tudi travno seme poseje. Travnike, ki so prepolni mahu, naj se dvakrat in sicer enkrat spomladi in v drugič v jeseni povleče z brano; to naj se ponavlja dve leti zaporedoma, potem zadošča le enkratno brananje. Travniki, ki je bil povlečen z brano, dá toliko krme več, da se trud za to delo dobro poplača.

Najhujši plevel po travnikih je podlessek, ki je obenem strupen. Kjer ga je veliko po travi, ni niti varno zagnati lačno živino na travnik. Že iz tega uzroka, naj bi se ta plevel pridno pokončeval. Čestokrat se na travnikih tako zaplodi, da ni smeti gnati živine na pašo in ne ostane drugega, nego da se travnik premeni v njivo in se jo kot tako nekaj let obdeluje. Ponovno oranje uniči korenine tega plevela popolnoma. Pri mali množini zadošča povleči travnik s težko travniško brano. Najboljše je, če se mu korenine, ki segajo 3—4 dm globoko, na kakšen način rani. Ko cvete, naj se ga s primernim orodjem tako rani, da pride voda vanj, vsled česar potem segnije, ali pa naj se ga aprila meseca, ko so se pokazali iz zemlje listi, s špičastim lesenim drogom zabode v srce. Kaj takega je pa mogoče le spomladi, ko je zemlja še vlažna in mehka in gre drog v globočino. Tako delo je sicer zamudno in ga je treba večkrat ponoviti, ker se pri zabadanju ne posreči uničiti vsako rastlino, kljub temu pa se izplača. Podleskovo seme naj se pobere in sežge in mokra zemlja naj se skuša osušiti na en ali drug način.

Hud plevel so tudi močvirska sita, druge močvirske trave in ostrice, ki uspevajo le na močvirni kisli zemlji. Takí travniki naj se

gnoje z vapnom, ki se spoji s kislino. Gnoji se jih pa tudi lahko z vapnenim laporjem, žveplenokislim kalijem (500—600 kg na ha) ali pa s kajnitom.

Vijoličasta plesenj na koreninah lucerne.

(*Rhizoctonia violacea* Tul.)

Iz raznih krajev gornje Furlanije, posebno pa iz okolice Koprive pri Moši se nam je poročalo pred kratkim o pojavu neke posebne bolezni na lucerni, ki se prikaže na naslednji način:

Proti koncu junija ali na početku julija, t. j. po prvi košnji lucerne se opazi že od daleč tu pa tam po deteljjišču nekake okrogle rumene kolobarje. Ti kolobarji so početkoma majhni in se širijo polagoma vedno bolj v obliki kroga in sicer prav na enak način kakor se širi trtna uš ali filoksera v okuženem vinogradu. Še le sejane lucerne ali meteljke se poloti prvo leto prav redkokdaj, pozneje pa jo napade tako hudó, da uniči v kratkem celo deteljjišče.

Na prvi pogled bi mislili, da izvirajo ti kolobarji od predenice ali deteljnih las, kar je morda tudi krivo, ker se je to bolezen zamenjalo z drugo, da se poljedelci niso brigali dalje za to. Skoraj gotovo je pa ta bolezen že zdavnaj v naših krajih. Ako si ogledamo bolno lucerno od blizu, zapazimo, da so njeni listi rumeni, se na stebelu zaporedoma suše in bledé, na rastlini sami pa ne zapazimo nikakih mrčesov in rastlinskih zajedalk, a še najmanj pa kakega sledu predenice.

Iz prej navedenega se dá sklepati, da usiha lucerna radi bolezni, nahajajoče se pod zemljo ali na koreninah. Tako lucerno izrujemo lahko brez vse težkoče; ko jo izrujemo, ostane koreninina lubad skoro vsakrat v zemlji, drveni del korenine, ki se je ožuril, pa je mehak kakor goba. Da se vdobi cela korenina, se mora rastlino izkopati s kakim orodjem. Koreninina lubad je mehka in vsa nagrbančena in če je korenina močno napadena, je lubad popolnoma gnila. Splaknemo li korenino v vodi, zapazimo, da je prevlečena vsa z neko vijoličasto povlako. Srčna korenina ali koren je pa od zunaj ves poln pikic, ki so temnovišnjeve skoraj črne barve, in če jih pogledamo pod povečevalnim steklom, so videti kakor male prišpičene bradavičice ali mazoljčki.

Na tukajšnji podobi vidimo bolne rastline; oni dve na desni imata olupljene korenine, drugi dve pa ne.

Če pogledamo zelo majhen košček te vijoličaste lubadove povlake, pod mikroskopom, zagledamo vse polno temnovijoličastih mrežic, ki so sestavljene iz zelo tankih nitk.

Ta mrežica ali pajčevina ni drugega, nego drobne nitke ali micelji neke vrste, s prostim očesom nevidnega plesnivca, kateri se imenuje znanstveno *Rhizoctonia violacea* Tul. Iz te glivice obstoji takozvani *vijoličasti plesnivec*, ki povzročuje nekako gnitje meteljkinih korenin. Nemci mu pravijo „*Wurzeltöter der Lucerne*“ ali po naše bi se reklo „*Morilec ali uničevalec meteljkinih korenin*“.

Bolne deteljne rastline.

Ta glivica se razvija pod zemljo in se poloti najpoprej debele in mesnate, t. j. srčne korenine ali korena. Odtod se širi potem na druge, tenke in na korenine sosednih rastlin. Bolezen se razširja toraj pod zemljo, prehajaje s korenin ene na korenine drugih bližnjih rastlin in uniči tako v kratkem celo deteljjišče.

„Vijoličasti plesnivec“, ki napada lucerno, je zelo nevarna bolezen, ker zamore napraviti poljedelcu ogromno škodo. Opustošila je že veliko deteljšč v nekaterih obširnih pokrajinah na Francoskem in ob Renu. Bati se je je tolikanj bolj, ker se poloti tudi raznih drugih poljskih rastlin, kakor raznovrstnih detelj, sladkorne in krmske pese, krompirja, špargljev, hmelja, žafrana i. d.

Nujno potrebno je, da se to bolezen pridno zatira, da se prepreči ono velikansko škodo, ki jo lahko provzroči. Naj se toraj pridno opozarja kmetovalce in jim toplo priporoča, naj jo skušajo takoj zatreti, kakor hitro so jo kje zapazili. Sicer niso še znana sredstva, s katerimi bi se jo mogoč popolnoma zatreti.

Da se jo vsaj omeji, naj se krog in krog takih kolobarjev na deteljšču takoj skoplje jarek do globočine, do katere segajo korenine lucerne. Ker pa ni plesnivec le na rastlinah, nahajajočih se na onem rumenem kolobarju, ampak se je razrastle pod zemljo že na korenine sosednjih, navidezno zdravih rastlin, naj se skoplje jarek nekaj metrov proč od rumenega kolobarja. Na to naj se prekoplje vsa zemlja v kolobarju precej globoko, detelja s koreninami vred skrbno in sproti pobira in na mestu sežge. S tem se prepreči, da ne more plesnivec do zdravih rastlin. Ako se je razširila bolezen še močno in je na deteljšču že mnogo in tudi velikih peg, pusti naj se njivo za deteljo le tako dolgo, dokler se še dovolj pridela, potem naj se jo pa preorje prav globoko. Med oranjem naj se sproti pobira vse korenine in jih potem na njivi sežge. Na preorano deteljšč naj se seje ali sadi skozi nekaj let le enoletne poljske rastline, nikakor pa ne onih, koje smo navedli zgoraj, ker bi plesnivec ne poginil.

Fr. Geozdenović.

Gnojenje sadnih dreves.

Marsikateri izmed naših sadjerejcev je prav ponosen, če zamore pokazati večje nasade sadnih dreves, a če ga na to vprašaj, kako jih oskrbuje, odgovori: Kaj, kako naj jih še oskrbujem saj sem jih dobro vsadil, skopal sem globoke jame in da je zemlja dobra, kaže že njihova čvrsta rast, a rodi mi presneto malo. Pravega vzroka temu pa ne vem — ne verjame pa, da se mora sadnemu drevju tudi gno-

jiti in še dandanes dobimo med kmetovalci take, ki mislijo, da gnoj sadnemu drevesu škoduje.

Gnoja potrebuje tudi sadno drevo. Saj je sadno drevo rastlina kakor vsaktera druga, ki jo na polju ali na vrtu sadimo ali sejemo, za njo orjemo, ji gnojimo, jo okopavamo in plevemo. Pomisli, da je ni rastline, ki bi od nič, ali sama ob sebi živel. Gnojenje dreves se pri nas žalibog opušča. Drevo se vsadi in prepusti potem še mlado samemu sebi. Zahteva se pa od njega, da mora roditi in sicer ne malo, ampak obilo.

Že ko ga sadiš, bi moral misliti na to, da mu bo treba tudi gnojiti. Da bo pa mogoče zemljo krog njega obdelovati in gnojiti, pustiti boš moral že takrat krog njega takozvani nasip ali drevesni kolobar. Ta nasip krog drevesa naj ima v premeru približno $1\frac{1}{2}$ —2 m in napravljen naj bo tako, da je na sredi vdrt. Ta vdrtina ali globina služi namreč v to, da prihaja deževnica, ki se tam ulovi, h koreninam.

Po sajenju drevesa ostane namreč nekaj zemlje, potem ko je bila jama zasuta do vrha. To zemljo nasuj krog drevesa kakih 30 cm na visoko nad površino tal, ž njo napravi toraj prej omenjeni kolobar. Še bolje je, če napraviš krog njega še plitev jarek, da ne bo deževnica odtekala. Jako ugodiš drevesu, ako pokriješ kolobar s črešlom, mahom ali pa, kar je še boljše, s pregnjitim gnojem. Prvi zadržujejo večinoma vlago in ohranijo zemljo rahlo, slednji pa tudi obenem gnoji.

Vzdržuj ta kolobar krog drevesa vsaj skozi tri leta po sajenju drevesa na stalno mesto. Oplevi ga vsaj dvakrat v letu in sicer maja in avgusta meseca, jeseni ali spomladi ga pa prekoplji z lopato, da se zemlja zrahlja. Na tem kolobarju ne sme rasti ne plevel ne trava, pa tudi drugih rastlin ne sejaj in ne sadi nanj, ker to drevesu škoduje, zemljo suši in mu jemlje hrano. Golo zemljo prešine tudi zrak laže, ona se pri tem razkroji in postane rodovitnejša.

Ko je sadno drevo dovolj krepko in se ni več bati, da bi mu zamogla škodovati suša ali krog njega rastoča trava, razkopaj in poravnaj zemljo, iz katere je bil napravljen kolobar. Pa tudi potem ne prepusti drevesa samega sebi, ampak gnoji mu in prepričan bodi, da ti bo oni trud bogato poplačalo. Gnoji mu redno in pravilno vsako drugo leto z govejo gnojnico. Tam, do kodar segajo konci vej ali nekoliko bolj proč, napravi z lopato precej 30—40 cm globokih lukenj, katere razširi z železnim drogom tako, da zadobe obliko lijca. V te

jame naliž ponovno gnojnice in sicer porabi jo na vsako drevo 100 do 150 l. Še boljše bo, če nasuješ v te jame poprej nekoliko lesnega pepela. V lesnem pepelu se nahaja namreč mnogo kalija in precej posforove kisline, prvi upliva namreč na razvoj lesa in listja, druga pa pripomore, da nastavi drevo cvetne popke, oziroma da obrodi. V vsako luknjo deni po dve perišči pepela. Mesto pepela vzameš lahko 40 odstotno kalijevo sol in sicer za vsako drevo po 2 kg. Na razvoj cvetnih popkov, oziroma sadja, upliva jako dobro tudi Tomaževa moka in superfosfat. Ko gnojiš s 40 odstotno kalijevo soljo, vzemi zraven tudi 2 ali 3 kg enega izmed teh dveh. Najbolje je, če gnojiš sadnemu drevesu pozimi ali pa zgodaj spomladi.

Če je drevo močno obloženo s sadjem, sadje odebeli, ako pognojiš drevo, potem ko si travo pokosil in seno spraviš s travnika, s 100 litri razkrojene ali pregnite gnojnice, katero si stanjšal poprej z vodo.

Ko drevesom gnojiš, pomisli vselej, da je ves gnoj, ki ga staviš blizu debla ali tik njega brez vsake koristi, ker tik debla ni korenin, ki bi zamogle srkati hrano iz zemlje. Korenine, ki srkajo hrano, se nahajajo proč od debla t. j. v zemlji pod drevesom tam, kamor segajo konci vej ali krone. Nikar pa ne misli, da si že drevo pognojil, če si raztrosil gnoj krog drevesa vrhu trave; tako gnojenje koristi le travi, jako malo ali nič pa drevesu. Vsako gnojilo, ki naj bi prišlo drevesu v prid, moraš spraviti pod travno rušo k tenkim koreninam ali sesalkam.

Ako je drevo še mlado in poganja zelo krepko, ne gnoji mu le s samo gnojnico, kajti tako sadje dobi pod lubom neke rujave pege, ki so grenkega okusa in žilave, tako sadje se slabo hrani in ni za kupčijo.

Pravilno in redno gnojeno sadno drevo obrodi lepše in debelejše sadje, rodi več in redno, tako, da smemo reči, letos je sadje, in če ne pride kaj drugega hujšega vmes, bo tudi prihodnje leto skoraj gotovo. Če manjka drevesu gnojila v bližini, morajo se korenine še-le razrasti in iskati si hrane v neizmolženih plasteh, in dokler je ne dobi, tudi drevo ne raste, še manj pa rodi. Tako drevo lahko še cvete, ali cvet in če ne ta, pa pozneje sad odpade, ker nima dovolj živeža, da bi se razvijal.

D.

Deset zapovedi proti pretečemu pomanjkanju krme.

Kraljeva hrv.-slav.-dalm. zemaljska vlada, oddelek za notranje poslovanje je razposlala med kmetovalce naslednjih deset zapovedi, ki so tudi našim razmeram zelo primerne, zato jih prinesemo tu doslovno :

I. Se j a j k r a v j o a l i s t r n i š n o r e p o. (na oral ali 1600 sežnjev kvad. se potrebuje 3 kg semena). Z njo prihraniš mnogo sena in krave bodo obilo molzle. Vsakemu govedu se dá lahko 15 kg na dan in zadostuje, če daš poleg tega 6—8 kg sena. Prešičem se poklada repa cela ali pa razrezana in kuhana; ena in druga se prilega prešičem prav dobro.

Ako se jo pravilno pospravi in shrani, zdrži kravja repa tudi čez zimo.

Ta repa je zdrava in tečna hrana tudi za ljudi.

II. Se j a j b e l i ž e n o f a l i g o r š č i c o z a z e l e n o k r m o (na vsak oral 6 - 8 kg). Gorščica dá mnogo dobre krme, kojo zamoreš kositi novembra meseca, da se ti ni treba dotikati sena in slame.

III. Se j a j t u r š č i c o z a z e l e n o k r m o (na vsak oral 100—115 kg). Zelena turšica se ohrani na njivi do slane, in če je tudi prijeta od slane, jo lahko pokladaš govedu. Če ne moreš vse pokrmiti zelene, pokosi ali požanji jo o suhem, toplem vremenu ped na visoko od tal, deni jo v suhe jarke široke 2—3 m, globoke 1—1½ m in po potrebi dolge, shodi jo dobro, kakor repo ali zelje za kisanje, deni na vrh še 1—1½ meter na visoko druge in pokrij z zemljo za ped na debelo, greben nasipa pa naj ostane odprt. Koruza se v kupu ugrije in kadar se je segrela, da te v roko tako peče, da ne vzdržiš, zasuj jo z zemljo še bolj na debelo. Kadar vročina v kupu pojenja, zasuj z zemljo tudi greben nasipa. Tako spravljena se shrani turšica skozi več časa; postane sicer temnejša, diši po kislem, govedo jo zelo rado žre, če ji tudi ne primešaš sena ali slame.

IV. Se j a j m o h a r a l i s i r k, da pokosiš zelenega (na oral 15 kg).

Ta zelena krma, ki zamore vstrajati do novembra, se porabi lahko za kisló krmo kakor turščica.

V. Se j a j l a š k o d e t e l j o a l i i n k a r n a t n i c o (na oral 18 kg). V jeseni dá dobro pašo, spomladi aprila meseca jo lahko kosiš za zeleno krmo.

VI. Se j a j z m e s i z a p o m l a d a n s k o k r m o n. p r. r ž ali ječmen z grahorščico in grahom (na oral v težkih, zveznih zemljah 40 kg, rži ali ječmena 60 kg, grahorščice in graha 30 kg; za težke, lahke peščene zemlje 60 kg rži ali ječmena, 40 kg grahorščice in 30 kg graha).

VII. Vsako krmo razsekaj z roko ali pa s strojem, kar je bolje, kakor če pokladaš celo, ker take ne luča govedo po tleh in se s tem mnogo prištedi.

VIII. Slabo seno z močvirnih travnikov, turšično listje, močvirske site i. t. d. ali krmsko slamo (turšično, pšenično i. t. d.) in sirčje, razreži in poškopri rezanico s slano vodo in pusti, da se skisa. Ko si razrezal in poškopril s slano vodo, pusti v kadi 8 - 12 ur (od enega krmenja do drugega).

IX. Sirčje spravi skrbno; poreži ga tik zemlje, da dobiš več, poveži v debele snope in zloži v srednje velike kupe. Zmelji turšične storže z zrnjem vred ali orobkane. Zdrobljeni turšični storži (na drobno zrezani ali zdrobljeni), zamorejo deloma nadomestiti seno in slamo.

X. Napravi že sedaj račun, koliko zamoreš prerediti živine do pomladi s krmo, ki jo imaš na razpolago. Če ti primanjkuje sena ali slame, kupi že sedaj, dokler je krma po ceni, ker bo po zimi veliko dražja. Ako je ne moreš kupiti, prodaj rajše one glave, ki jih imaš odveč in dokler je cena primerna, raje nego da jih boš moral prodati pozneje pod ceno, kadar te potreba prisili. Prodaj slabo in staro govedo, obdrži raje boljše krave in teleta. Teleta preživiš lažje čez zimo, kakor vole ali bike.

Vspored

razstav z obdarovanjem, katere se prirede za srednje govedorejsko in za plan. govedorejsko ozemlje poku. grofovine goriško-gradiščanske

Za srednje govedorejsko ozemlje prirede se sledeče razstave:
Razstava govede v Gorici, dne 22. oktobra 1908, za občine, spadajoče pod sodni okraj mesta goriškega in okolice (toraj tudi za mesto Gorica), izvzemši občine Ločnik in uštevši občine Dolenje, Kožbana, Medana in Biljana;

razstava govede v Kanalu, dne 24. oktobra 1908, za občine sodnega okraja kanalskega;

razstava na Cesti, pri ajdovskem Sv. Križu dne 26. oktobra 1908, za občine sodnega okraja ajdovskega;

razstava v Komnu dne 27. oktobra 1908, za občine sodnega okraja okraja komenskega, uštevši občini Devin in Doberdob;

razstava v Sežani dne 29. oktobra 1908, za občine sežanskega okraja.

Na razstavo se morejo pripeljati le goveda sive barve, ki so bila storjena v srednjem govedorejskem ozemlju ali so bila tam najmanj tri mesece.

Za planinsko govedorejsko ozemlje (politični okraj tolminski), prirede se sledeče razstave:

Razstava v Cerknem dne 31. oktobra 1908, za občine sodnega okraja cerkljanskega;

razstava v Bovcu, dne 9. novembra 1908, za občine sodnega okraja bovškega;

razstava v Kobaridu dne 10. novembra 1908, za občine sodnega okraja kobaridskega;

razstava v Tolminu dne 11. novembra 1908, za občine sodnega okraja tolminskega.

Na razstavo se morajo pripeljati le goveda belanske pasme, ki so bila storjena v deželi v planinskem govedorejskem ozemlju, ali so bila tam najmanj tri mesece.

Razstaviti se smejo:

I. biki in junčki.

- I. vrsta: biki od dveh let naprej;
- II. „ : biki od enega do dveh let;
- III. „ : junci od šestih mesecev do enega leta.

II. razred: krave in junice za pleme.

- I. vrsta: breje krave ali krave s teletom;
- II. „ : junice z dvema trajnima zoboma;
- III. „ : od šest mesecev nadalje z mlečniki ali brez trajnih zob.

Prijave se imajo doposlati deželnemu odboru za srednje govedorejsko ozemlje do 15., za planinsko pa do 20. oktobra t. l. potom dotičnih županstev, pri katerih je dobiti v ta namen posebni tiskovini; razstavnikom se izdajo posebne, s tekočimi številkami zaznamovane izkaznice.

Darila, ki se bodo podeljevala, obstoje iz darov v denarju in iz častnih diplomov.

Vsakdo bode moral imeti za vsako govedo, ki ga pripelje na razstavo, zdravstveni potni list in izkaznico, s katerima listinama mu bode dovoljen vstop v razstavo.

Prijavljena goveda se bo sprejemala od 6—8 ure predpoludne.

Boljše govedo, ki se odbere pri prvem ogledu za eventuelno obdarovanje, mora biti na razpolago sodišču do solnčnega zahoda.

Govedo, za katero se podeli dar v denarju, se bo moralo držati v dotičnem govedorejskem ozemlju za pleme najmanj dve leti. Lastnik se v to zaveže s podpisom izjave ali protopisa na licu mesta, kjer je bilo govedo obdarovano. S podpisom istega je dolžan vrniti darilo, ako bi se govedo, za katero je prejel denarno darilo, prodalo izven govedorejskega ozemlja, ali skopilo, ali pa pred pretekom dveh let zaklalo.

Tem govedom se bode obesilo na uho posebno znamenje. Izreko obdarovalnega sodišča, razstavljalec ne more spodbiti.

Razstavljalci se morajo podvreči določilom tega vspeveda in vsem nadaljnim določilam, katere bi izdalo na licu mesta obdarovalno sodišče ali njegovi pooblaščenici.

Razstavljalci morajo skrbeti, da bode govedo varno privezano na odkazanem mestu; to velja posebno glede bikov.

Opoldanska krma za razstavljeno govedo se dobi od odbora brezplačno; za napajanje govede bo tudi preskrbljeno.

Na razpolago bodo tudi hlevi, v katerih bo zamoglo prenočiti govedo, ki bi se radi prevelike oddaljenosti ne moglo vrniti domu še istega dne.

Zakupni razglas.

Zaradi zagotovljenja predmetov kruha in ovsa za c. in kr. vojno upravo za leto 1909.

Zakupna obravnava bode za garnizujoče čete, zavode in izolirane:

Dne 21. oktobra pri županstvu v Bovcu, za zakupno postajo Bovec, za čas od 1. januarja 1909 do 31. decembra 1909. Približna potrebščina znaša na dan: kruh à 840 gramov, porcij 96; na leto kruha porcij 34.560.

Dne 27. oktobra pri okrajnem glavarstvu v Sežani na zakupno postajo Sežana, za čas od 1. januarja 1909 do 31. decembra 1909. Približna potrebščina znaša na dan: kruh à 840 gramov, porcij 130, ovsa à 4200 gramov, porcij 8; na leto kruha porcij 48.600, ovsa metričnih centov 121.

Dne 30. oktobra pri županstvu v Kanalu za zakupno postajo Kanal, za čas od 1. januarja 1909 do 31. decembra 1909. Približna potrebščina znaša na dan: kruh à 840 gramov, porcij 180, ovsa à 3360 gramov, porcij 4 in à 4200 gramov, porcij 8; na leto kruha porcij 64.800 in ovsa metričnih centov 168.

Dne 31. oktobra pri okrajnem glavarstvu v Tolminu, za zakupno postajo Tolmin za čas od 1. januarja 1909 do 31. decembra 1909. Približna potrebščina znaša na dan: kruh à 840 gramov, porcij 80; ovsa à 4200 gramov, porcij 1; na leto kruha porcij 28.800 in ovsa metričnih centov 18.

Dne 2. novembra pri županstvu v Korminu za zakupno postajo Kormin, za čas od 1. januarja 1909 do 31. decembra 1909. Približna potrebščina znaša na dan: kruh à 840 gramov, porcij 80; ovsa à 4200 gramov, porcij 6; na leto kruha porcij 28.800 in ovsa metričnih centov 96

Dne 3. novembra pri okrajnem glavarstvu v Gradiški za zakupno postajo v Gradiški in Ronki, za čas od 1. januarja 1909 do 31. decembra 1909. Približna potrebščina znaša na dan za Gradišče: kruh à 840 gramov, porcij 883; ovsa à 3360 gramov, porcij 4 in à 4200 gramov, porcij 10; na leto kruha porcij 138.480, ovsa metričnih centov 204.

Za Ronki: kruh à 840 gramov, porcij 77; ovsa à 4200 gramov, porcij 1; na leto kruha porcij 27.720, ovsa metričnih centov 18.

Dne 4. novembra pri županstvu v Trziču za zakupno postajo Trzič, za čas od 1. januarja 1909 do 31. decembra 1909. Približna potrebščina znaša na dan: kruh à 840 gramov, porcij 258; ovsa à 4200 gramov, porcij 13; na leto kruha porcij 92.880, ovsa metričnih centov 192.

Pismene, s kolekom 1 K kolekovane ponudbe morajo se po predpisanem vzorcu z dodatkom vred sestaviti in kuvertirati in morajo na poleg navedenih obravnavalnih dneh in krajih (okrajno glavarstvo, občinski urad) doiti vsaj do 9. ure dopoldne, ob kateri uri (do ene ure pozneje) se začne obravnava. Na poznejše ali v brzojavni obliki

došle ponudbe se ne bode oziralo. Ko bi se v kaki ponudbi postavka cen v številkah in pismenih ne ujemala, velja postavek v pismenih za pravi. Vsaki popravi v ponudbi ima ponudnik pridejati svoj podpis.

Pri vseh obravnavah se sprejemajo tudi ustmene ponudbe.

Daljna pojasnila je dobiti pri okrajnem glavarstvu ali občinskem uradu.

GOSPODARSKE DROBTINICE.

Kako naj se prezimijo semenske rastline? Odbere naj se v jeseni najkrepkejše in zdrave rastline, izkoplje z zemeljno kepo vred in prisuje na kakem zavetnem prostoru na vrtu z zemljo in dobro zalije. Dene se jih pa tudi lahko v svetel, zračen prostor v vlažen pesek ali zemljo. Semenice morajo stati pokonci in ne smejo se dotikati druga druge. Skrbi naj se, da bo pesek ali zemlja vedno nekoliko vlažna, prostor naj se večkrat dobro prezrači in gnilo listje obira, ker drugače suho listje gnije in plesni kar se poloti pozneje tudi zdravih listov. Če smo shranili semenice na prostem in se je bati hujšega mraza, zabije naj se krog lešice kolce, napne od enega kolca do drugega žico in položi na njo listnato vejevje, sirčje, stare slamnate odeje ali pa naj se osloni na kolce stara lesa, ki se rabi za sviloprejke. Vsako tako pokrivalo pa se ne sme dotikati rastlin, ampak mora biti oddaljeno od rastlin kakih 15 cm. Tako se hrani semenice do pomladi, dokler ne pojenja slana, potem se jih posadi na prosto. Ako ravnamo na ta način, ostanejo korenine in srce zdravo, mrčes takim semenicam ne more škodovati, ker so srčni listi trdi, medtem ko so listi pri semenicah, hranjenih v kleti, nežni in mehki.

Če je začelo kislo zelje ali repa na vrhu plesneti, zlij na vodo, ki je nad njim, preden si začel zelje jemati iz sodčka ali kadi, pol litra dobrega tropinovca. Ako ponavljaš to tri do štirikrat, se bo kisal ne le boljše ohranila, temveč dobi tudi jako prijeten vinski okus.

Nešplje pusti kolikor mogoče dolgo na drevesu in sicer če le mogoče, dokler ne odpade listje z drugih dreves. Majhen mraz temu sadju ne škoduje, temveč še koristi, ker se prej omedi, ter postane tudi prej užitno. Ko si jih obral z dreves, položi jih na slamo, kjer se zmedé, če je bolj toplo v 2, če je bolj mrzlo v 3 tednih,

Ker se ne zmedé vse ob enem, zato preberi iz kupa vsaki 4. ali 5. dan vse mehke.

Da odpraviš tolščene madeže iz obleke, nastrži navadno, dobro milo, deni ga v steklenico in nalij nanj salmijakovca, katerega dobiš v mirodilnici ali lekarni. Nato steklenico zamaši in večkrat potresi, da se vse do dobrega premeša. Ko se je milo raztopilo, stanjšaj to raztopino z dodatkom salmijakovca tako, da bo kot nekaj sirup. S tem namaži tolščene madeže in izperi jih kasneje z mlačno vodo.

Da očistiš marmornate plošče, vzemi živo apno, zlivaj nanj toliko milnice ali žajfence, dokler nastane nekaka smetani podobna tvar. Ž njo namaži marmorno ploščo in pusti namazano skozi 24 ur, potem odgrni s suho debelo cunjo in omij ploščo z milnico. Plošča bo nato takšna, kakor bi bila nova.

Lep ali kit, ki se rabi za utrjevanje šip v okvirje pri gnojniščnih gredicah in cvetličnjakih odpade prehitro. Lep, ki se navadno rabi, se napravlja iz semlete krede in lanenega olja in če se ga tudi pobarva z oljnato barvo, razpoka in se odlušči. Da se to prepreči, primeša naj se navadnemu lepu iz krede nekoliko gipsa.

POROČILA.

Sadna razstava v Bovecu. — Iz zapisnika o presoji sadja na bovški razstavi od dne 27. septembra do 4. oktobra 1908. smo posneli naslednje.

Razstavljalcev je bilo 86. Pri prečenjevanju sadja se je oziralo v prvi vrsti na one razstavljalce, ki so razstavili, oziroma, ki imajo sledeče sadne vrste: Zlato zimsko parmeno, Kanado, Štajerski mešančkar ali Dunajco, Blenheimovi kosmač, Špitalski kosmač, Stetinec, Cesarjeviča Rudolf, Belgijski ananas, Jesenski pisani rambur, Jesenski rujavi kosmač (Rusca), Baumanov kosmač, Slavonsko srčiko, Dekanko zimsko, Dielovko, Vekoslavo Avranžko, Zimski Nellis in Josipino mehelsko.

Razen tega se je gledalo na lepoto in na dobljene informacije glede stanje sadnih nasadov.

Določilo se je sledečim razstavljalcem in sicer:

Prvo priznanje: Bratina Kristjan, nadučitelj v Bovcu, Leopold Jonko, Mlekuž Anton Adolf iz Bovca in Kavš Anton iz Pluženj.

Drugo priznanje: Anton Šuler iz Bovca, Ljudska šola na Srpenici — Anton Trebše, nadučitelj, Misič Franc iz Dvora 46, Fon Matija iz Brezovga pri Srpenici, Kenda Anton iz Dvora 22, Kenda Franc iz Dvora 52, Mrakič Andrej iz Dvora 12, Logar Andrej iz Srpenice, Štrukelj Ferdinand iz Srednjega Loga, Pirc Matija iz Bovca 97, Črnigoj Josip c. k. gozdar v Bovcu.

Tretje priznanje: Klavora Franc iz Bovca 230, Strausgitl Anton iz Bovca, Furlan Katarina iz Dvora 69, De Corti Alojz iz Čezsoče 127, Andrej Črnuta iz Spodnjega Loga, Huber Franc iz Bovca 275, Ivan Kavš iz Bovca 229, Strguljc Andrej iz Bovca, Kavš Andrej iz Dvora 73, Mlekuž Anton iz Kala 33, Kenda Josip iz Bovca 278, Komac Anton iz Bovca 55, Komac Andrej iz Trente, Kenda Anton iz Čezsoče 84, Jonko Terezija iz Bovca, Fon Franc iz Dvora 14, Melihen Alojz iz čezsoškega Loga 10.

Četrto priznanje: Tomaž Kravanja iz Bovca 21, Ana Mlekuž iz Bovca 104, Zornik Franc iz Čezsoče 16, Mlekuž Josip iz Koritnice 14, Mlekuž Franc iz Koritnice, Kravanja Ivan iz Kala 22, Mlekuž Ivan iz Koritnice 7, Kravanja Ivan iz Kala 13, Komac Josip iz Dvora 28, Mlekuž Ivan iz Bavšice 4, Kravanja Andrej iz Bovca 267, Klavora Ana iz Bovca 254, Trampuž Josip iz Bovca 18, Mihelič Andrej iz Bovca 33, Komac Terezija 198, Mlekuž Andrej iz Bovca 160, Šuler Andrej iz Bovca 20, Kašča Terezija, vdova iz Bovca 220, Breginc Alojzija iz Čezsoče 87, Vulč Ivan iz Čezsoče, Kranjc Anton iz čezsoškega Loga 16, Feliks Kavš iz Čezsoče 25, Ivan Kavš iz čezs. Loga 20, Žagar Ivan iz Žage 36, Črnuta Ivan iz Loga 134, Marka Ivan iz Srednjega Loga 4, Jakelj Anton iz Loga, Klavora Josip iz Bovca 250, Furlan Marija iz Pluženj 48 in Kenda Ivan iz Bovca 233.

S podeljenimi podporami v znesku 400 K se nakupi razno orodje za oskrbovanje sadnih dreves, ter podeli razstavljalcem v primernem razmerju.

Vrhu tega se podeli razstavljalcem, ki so dobili prvo priznanje, diplom častnega priznanja; razstavljalcem, ki so dobili drugo priznanje, pa diplom pohvalnega priznanja.

Vino pridelano leta 1907 na Goriškem. Vina se je pridelalo na 9.376 obdelovanih hektarjih 325.681 hektolitrov, od katerih je bilo 184.240 beline in 141.441 črnine.

Največ beline se je pridelalo v Brdih t. j. 124.254 hl, črnine pa v nižini 93.985 hl.

Ako se upošteva obdelovana površina, so si nižina in Brda, kar se tiče vinskega pridelka, približno enaka (143.657 hl v Brdih in 144.431 v nižini).

Zanimivo je, ako se primerja naša dežela z drugimi t. j. kar se tiče množine pridelka z ozirom na površino obdelane zemlje.

V tržaški okolici se je pridelalo na ha vinograda poprečno 9, v Istri 18·4, v Dalmaciji 10·8, na Nižje Avstrijskem 8·5 na Štajerskem 12·3, na Koroškem 1·5 (skupen pridelek 71 hl), na Kranjskem 26·8, na gornjem Tirolskem 30, na Predarelskem 5·8, na Češkem 7·1, na Moravskem 11·8 hl.

Več vina kakor naša dežela pridelata le Tridentinsko na hektaru, ki pridelata 69·9 dočim se pridelata pri nas le 59·3 hl.

V ostalem pa je na Tridentinskem tudi največ vinskega pridelka v vsej državi, kajti leta 1907 se je pridelalo 1,292.550 hl od katerih odpade nad $2\frac{3}{4}$ (969·145 hl) na tridentinsko dolino.

Kar se tiče množine je prva za Tridentinsko Dalmacija, potem Istra, Štajerska, naša dežela, Nižje Avstrijsko in druge.

Kar se tiče vina v naši deželi, je pridelal Kras razven mnogo beline, tudi nad 27.000 hl črnine vpoštevši tudi sloveči teran.

Pozor vinogradniki!

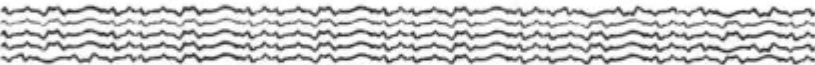
Kdor želi

preše (stiskalnice)

ali posamezne vijake raznih sistemov naj se obrne do

Mlojzija Pipan

Preserje pošta Komen na Krasu.

Važno za sadjarstvo!

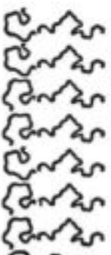
Boj sadnim škodljivcem!

Edino uspešno mazilo proti mrčesom

Propfovo gosenično lepilo „Petrina“

Zakonito zavarovano.

Ostane nad 4 mesece lepljivo.

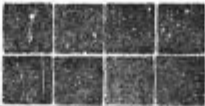

Odlikovano z bronasto svetinjo deželnega kulturnega sveta na sadni in vrtnarski razstavi v Ustju l. 1903. — Cenik, navod o uporabi, in izvrstna spričevala pošilja na željo

Albert Propfe, kemična tovarna
Ustje ob Labi (Češko).

Sodba se glasi!

Da si od zdaj naprej nabavi vsak za se, kakor
za svojo rodbino

obleko, pokrivalo,
perilo, čevlje pri znani tvrdki

J. MEDVED, Gorica

Corso G. Verdi 38.

